

סוג הבדיקה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרוניים
מועד הבדיקה: קיץ תשע"ג, 2013
מספר השאלה: 221,022116

מדינת ישראל
משרד החינוך

היסטורייה

(לימודי חובה – חלק ב)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משרף הבדיקה: שעתיים.

ב. מבנה השאלה ופתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

עליך לענות על ארבע שאלות – שאלה אחת מכל פרק.

מבין השאלות שבחורת לענה תعليון, לפחות שתי שאלות חייבות לכלול קטע מקורה.

פרק ראשון	—	25	נקודות	(25x1)
פרק שני	—	25	נקודות	(25x1)
פרק שלישי	—	25	נקודות	(25x1)
פרק רביעי	—	25	נקודות	(25x1)

סה"כ — 100 נקודות

שם לב: תלמידים שאושר להם מבוחן מותאם יענו על שלוש שאלות – כל שאלה מפרק אחר.
אין חובה לבחור בשאלת שישי בה מקורה.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. המליצה לחלוקת זמן: כ-25 דקות לכל שאלה.

כתב במחברת הבדיקה בלבך, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטויפת (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיווטה. רישום טיווטות כלשון על דפים שמחוץ למחברת הבדיקה עלול לגרום לפסילת הבדיקה!

הנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות לנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

היסטוריה, קיז תשע"ג, מס' 022116, 221

- 2 -

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות – שאלה אחת מכל פרק, ובהן לפחות שתי שאלות שיש בהן מקורות.

נושא A – טוטלייטיות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחד מהשאלות 1-3 (25 נקודות).

1. מקור – גרמניה: מדוקרטיה לנאציזם

- א.** לפניך כרוזת תעמולה של המפלגה הנאצית משנות ה-30. הצג את העיקרון באידאולוגיה הנאצית שבא לידי ביטוי בכרזה, והסביר כיצד הכרזה מבטאת עיקנון זה. (13 נקודות)

הכיתוב בכרזה: "כן! פיהרר, אנחנו תומכים בך!"

- ב.** הסבר שני מהగורמים לנוכנותו הנרחבת של העם הגרמני לתוכן במפלגה אנטี้ דמוקרטית. (12 נקודות)

/3 המשך בעמוד

ההיסטוריה, קיז תשע"ג, מס' 022116, 221

- 3 -

.2. ביסוס הנאציזם בגרמניה והסדר החדש באירופה

- א. הציג שניים מהצעדים שנתקטו הנאצים לביסוס משטרם בגרמניה עד פרוץ מלחמת העולם השנייה, והסביר במה סייע כל צעד לביסוס המשטר הנאצי. (13 נקודות)
- ב. הציג שניים מהצעדים שנתקטו הנאצים לקידום "הסדר החדש" באירופה מפ逻ץ המלחמה ועד יוני 1941, והסביר במה קידם כל צעד את "הסדר החדש" (בסעיף זה זה אין לכתוב על הצעדים שנתקטו הנאצים נגד היהודים). (12 נקודות)

.3. ה חיים בגטו עד הפטרונו הסופי

- א. הציג שלושה מключи החיים בגטו עד תחילת ביצוע "הפטרונו הסופי", והסביר שתי השפעות של קשיים אלה על המשפחה היהודית בגטו. (13 נקודות)
- ב. בחר בשניים מהগופים שפעלו בגטו, והסביר כיצד כל אחד מהם הקל על ההתמודדות עם תנאי החיים בגטו בתקופה זו. (12 נקודות)

/4 בעמוד המשך

היסטוריה, קיץ תשע"ג, מס' 221.022116

- 4 -

פרק שני (25 נקודות)ענה על אחת מהשאלות 4-6 (25 נקודות).**4. מקור – הלחימה היהודית**

"המקור הראשון לגבורתם של היהודים בצבא האדום היה נועץ לא רק ברגשי נקמה כלפי הגרמנים, אלא אף ברגשות פטריוטיים. אולם במהרה חדרה אל בין שורות החיללים היהודים הידיעה על מעשי הגרמנים נגד היהודים, והוסיפה להט של נאמנות וגבורת לעמודתם. לחיל היהודי לא הייתה ברורה, ואף בימים הקשים של הנסיגת הסובייטית, בעת שרבות ומאות אלפי חיילים סובייטים נכנעו ואך עברו לשירות את הנאצים, שמר החיל היהודי אמונה לארצו [ברית-המועצות]..."

היהודים בצבא האדום בלטו במספרם במיוחד בדרגי פיקוד בחיל התותחים ובחיל ההנדסה. מספרם היה רב יחסית גם בחיל האוויר, חיל השריון וחיל הרפואה... בחיל הים הוענקואות הצבאיות ל-3,000 יהודים, אשר חלקם הוצטיינו כצלולנים".

(מעובד מתוך י' סלוצקי ומו' קפלן [עורכים], **חיילים יהודים בצבאות אירופה**, מערכות, 1967, עמ' 136, 141)

א. הסבר על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, מה המזוהה במניעים של הלוחמים היהודים לעומת לוחמים אחרים בצבאות בעלות הברית.

לאילו צבאות (מלבד הצבא האדום) הצטרפו היהודים?
(12 נקודות)

ב. הסבר מדוע חברי תנועת הנוער הם שיזמו והובילו את המרידות ברוב הגטאות.
הציג שתי מהמטרות של המורדים. (13 נקודות)

5. יחס האוכלוסייה בארצות הכיבוש הנאצי אל היהודים

א. הסבר שלושה מהגורמים שהשפיעו על היחס של האוכלוסייה המקומית אל היהודים בארצותיהם בזמן הכיבוש הנאצי. (13 נקודות)

ב. הציג שניים מהמניעים של "חסידי אומות העולם" להצלת יהודים, והסביר שתי דילמות שהם התמודדו עמן. (12 נקודות)

ההיסטוריה, קץ תשע"ג, מס' 221,022116

- 5 -

6. הפלישה לברית-המועצות, עידות ואנזה

- א. הסבר מדוע עם פלישת גרמניה לברית-המועצות (יוני 1941) חלה חורפה ביחס של הנאצים אל היהודים. במה באה חורפה זו לידי ביטוי? (13 נקודות)
- ב. מה אפשר ללמוד מהרכב המשתתפים בוועידת ואנזה (20.1.1942)?
הסביר במה מבטאת ויעדה זו חורפה ב"פתרון הסופי".
(12 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

היסטוריה, קץ תשע"ג, מס' 16, 022116, 221

- 6 -

נושא ב – בונים את מדינת ישראל במצר התיכון

פרק שלישי (25 נקודות)

עונה על אחת מהשאלות 7-9 (25 נקודות).

7. מקו – דרכי המאבק בבריטים

לפניך שני קטעים (1-2) המבטאים השקפות שונות של שניים ממנהיגי היישוב היהודי בסוגיות המאבק בבריטים. קרא את הקטעים, ועונה על הטעיפים א-ב שאחוריים.

קטע 2

הטרור מזוק לנו יותר מאשר מזוק לאנגלים. אנגלים נהרגים בכל חלקי האימפריה, ואין הטror מעמיד בסכונה את האימפריה שלהם. לנו זה גרווע, כי דרושים לנו כל הכוחות לבניין, וחלוקת מהנווער הולך לאיבוד...
אולי נוכל לפעול נגד הטror, אבל לא נעשה דבר נגד עלייה ב', כי אין יהודי שלא יעוזר לכל היהודי הרוצה לעלות ארץה בלי סדרטיפיקט [רשון עליה]. אנחנו לא מכירים בחוקי "הספר הלבן". חוקים המונעים עלייה אינם קיימים בשביבנו.
(מעובד על פיד' בר-גוריוון, לקראת קץ המנדט – זיכרונות מן העזבון, עם עובד, 1993, עמ' 308-307)

קטע 1

לבירטימ יש ניסיון רב בשליטה על עמים אחרים, אך בכל פעם שהבריטים נתקלים בהתקפות חזקות או תקופות מדי', הם מתחילה לחפש מזוא. ההיסטוריה וההווה מלמדים אותנו כי אם נצליח לשבור את היוקה הבריטית בארץ-ישראל, יישבר השלטון הבריטי.
התקפות שלנו זכו לפירסום רב בארה"ה ובברית העולם כולה, ואנו מעוניינים שיותר ויותר אנשים יתעניינו בכל המתהוו בארץ-ישראל.
הבריטים תלויים בפת לחםם בחסי ארצות-הברית, וכבר אינם חופשיים לעשות בנו כל שימוש על נפשם.
(מעובד על פי מ' בגין, המרד, אחיאסף, 1950, עמ' 69)

- א. הסבר על פי קטע 1 את הנימוקים של בגין בעד "מאבק רצוף" בבריטים. (13 נקודות)
- ב. הסבר על פי קטע 2 מה בדרך המאבק של בגין בבריטים עורר את התנגדותן של בר-גוריוון ועל מה הסבירו שניהם. (12 נקודות)

221,022116, קץ תשע"ג, מס' היסטוריה,

- 7 -

8. החלטת האו"ם מכ"ט בנובמבר 1947 והכרזה על הקמת המדינה

- א. הצג שני יתרונות שני חסכנות של ההחלטה האו"ם מכ"ט בנובמבר 1947, מנקודת המבט של היישוב היהודי. (12 נקודות)
- ב. הסבר שני שיקולים بعد ההכרזה על הקמת המדינה בה' באיר תש"ח (1948), שני שיקולים לדוחית הכרזה זו למועד מאוחר יותר. (13 נקודות)

9. מלחמת העצמאות (נובמבר 1947 - יולי 1949)

- א. הקמת המדינה תוך כדי לחינה עוראה קשיים רבים. הסבר שלשה מקשאים אלה. (12 נקודות)
- ב. הצג שניים מהיעדים של מדינות ערבי שניים מהיעדים של מדינת ישראל בשלב השני של מלחמת העצמאות. (13 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

פרק רביעי (25 נקודות)ענה על אחת מהשאלות 10-12 (25 נקודות).**10. מקור — תהליכי דה-קולוניזציה בצפון אפריקה ובאסיה והשפעתם על היהודים**

- א. הסבר שלושה גורמים שסייעו לתהליכי הדה-קולוניזציה בצפון אפריקה ובאסיה.
(12 נקודות)

ב. לפניך קטוע המתאר את השפעת תהליכי הדה-קולוניזציה על היהודים בארץות האסלאם.

כאשר נמסר השלטון לידי ממשלה ערבית עצמאית החל תהליכי מהיר של שיבת אל המקור התרבותי הערבי. היהודים היו לאיבר זר בתוך האומה הערבית המתחדשת. באמצע שנות ה-40 נחקק בעיראק חוק האוסר על יהודים לעבוד במשרדים ממשלתיים, והם פוטרו בהמונייהם. בצפון אפריקה יהודים בוגרי בית ספר לא נתקבלו יותר לשרות ממשלתיות בעלות ערך, משום שהשליטן העדיף צעירים ערבים על צעירים יהודים. דור שלם של צעירים בקהילות היהודיות בארץות אלה מצא את עצמו לפצע בפני מבוי סתום. לדעת רבים, ובهم גם יהודים, הייתה התנוועה הציונית אשר הביאה להקמת מדינת ישראל הסיבה החשובה ביותר לקרע ביחסים בין יהודים למוסלמים. אך לדעתי [כותב המאמר] העניין הציוני לא היה הגורם העיקרי בין התהליכים שהביאו לקרע, וגם בהיעדרו היו החיים היהודיים בתחום החברה האסלאמית הולכים לקרת מבוי סתום. תעמולת אנטי יהודית, דחיקת רגלי יהודים ממוסדות החינוך ומשרות הממשלה, חוקי אפליה ומחנק כלכלי היו תמיד סמנים המובהקים של הקרע הסופי בין המיעוט היהודי לבין הרוב הלא-יהודי.

(מעובד על פי א' ברזילי, "התהליכים שהביאו לשבר החברה היהודית בארץות האסלאם בתקופתנו", מתוך: **מקדם ומסיים**, י' שטרית וח' סעדון [עורכים], אוניברסיטת חיפה, 2000, עמ' 364-368)

על פי הקטע, הסבר שני גורמים לשינוי לרעה ביחס אל היהודים בארץות אלה, בעקבות תהליכי הדה-קולוניזציה.

על פי מה שלמדת, הדגם את דרכי ההתמודדות של היהודים עם שינוי זה במדינה אתחת.
(13 נקודות)

היסטוריה, קץ תשע"ג, מס' 022116, 221

- 9 -

11. מ"כור ההיתוך" ל"רבי-תרבותיות"

א. מהי תפיסת "כור ההיתוך"?

הסביר את הגורמים לאימוץ תפיסה זו בשני העשורים הראשונים של המדינה.

(12 נקודות)

ב. הסביר שניים מהגורמים למעבר מtrapista "כור ההיתוך" לתפיסת ה"רבי-תרבותיות", והציג שני ביטויים ל"רבי-תרבותיות" בחברה ובתרבות הישראלית בעשורים האחרונים של המאה ה-20.

(13 נקודות)

12. מלחתת יום הכיפורים

- א. הסביר שניים מהמניעים של סוריה ומצרים לתקוף את ישראל באוקטובר 1973. הצג את תוכנות המלחמה באותה החזיות עם סיום הקרבות. (13 נקודות)
- ב. הסביר את השפעות המלחמה על מדינת ישראל: השפעה אותה בתחום היחסים הבינלאומיים ושתי השפעות בתחום הפוליטי-חברתי. (12 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה לממדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך